

15 augustus 2021

VOEL JE JE AANGESPROKEN?

Bijbellesing: Amos 1 en 2

Amos kan zo goed en pakkend spreken! Daar staat hij rond 760 voor Christus in het noorden van Israël. Amos profeteert tegen het Tienstammenrijk, het Noordelijke Israël, en gaat in zijn toespraak tot Israël een heel aantal volken en landen langs. Nou, dat moet heerlijk zijn geweest voor die inwoners van Israël! 'Helemaal eens met wat je zegt!' Amos begint bij Syrië en haar hoofdstad Damaskus (vers 3): 'vanwege drie overtredingen van Damascus, ja vanwege vier zal Ik er niet op terugkomen... 'Als het om drie aanklachten tegen jou zou gaan, Syrië, of om vier, dan zou Ik de aanklachten tegen jou nietig verklaren', zo spreekt God. Maar nee, het is veel erger! Want Syrië is een en al geweld en gruwelijkheden! Hoe ze andere volken en ook Israël behandelen! 'Ze hebben met ijzere dorssleden Gilead gedorst', zo zegt Amos (vers 3). De Syriërs hebben heel Gilead, een provincie van Israël, omgeploegd en wat is daarbij een bloed vergoten!. Wat een gruwelijk volk zijn die Syriërs! God zal hen uitroeien! Vernietigen! ... Applaus voor Amos. Hij zegt waar het op staat! Amos gaat verder (vers 6): 'vanwege drie overtredingen van Gaza, ja vanwege vier zal Ik er niet op terugkomen', spreekt de HEERE. Ook Gaza, het gebied van de Filistijnen is gevuld met geweld, haat en misdaden. Maar ook voor hen geldt: God zal hen oordelen. Uitroeien! ... Weer applaus. ... En zo trekt Amos een hele cirkel om Israël, hij gaat in zijn profetie alle volken om Israël heen langs. Ja, ook Juda krijgt ervan langs. Dat moet ook heerlijk hebben geklonken in de oren van Israël, want Juda en het noordelijke Israël vormden dan wel samen het ene volk Israël, maar het noordelijke Israël en het zuidelijke Juda waren eeuwenlang met elkaar in strijd, sinds de dood van koning Salomo af. Heerlijk: Amos geeft naast al die vijandelijke volken links, rechts en boven Israël ook Juda er flink van langs. (En dat terwijl Amos zelf Judeeër was!) Wat een heerlijke woorden van Amos! Zo raak! En zo waar. Hij durft het te zeggen, zelfs over zijn eigen volk!

Maar dan... Amos heeft nu zeven landen (inclusief Juda) te kijk gezet. Zeven: het getal van de volheid. Amos lijkt klaar te zijn met preken. Of toch niet... Hoor (2, 6 en 13): 'Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Israël, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme voor een paar schoenen. Zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen is, zij duwen de zachtmoedigen van de weg. Een man en zijn vader gaan naar een meisje om Mijn heilige Naam te ontheiligen. ... Zie, Ik ga het onder u laten kraken, zoals een wagen kraakt, vol graanschoven.' M.a.w.: *Israël, mensen, jullie horen ook in dit rijtje thuis. Jullie zijn precies hetzelfde! En ook jullie zullen daarom door God gestraft worden. Ja, volledig vernietigd worden.*

Dat zou als een bom zijn ingeslagen, denkt u ook niet? De mensen genoten van die woorden van Amos: iedereen kreeg er van langs, alle vijanden kregen een beurt, inclusief dat verachtelijke Juda..., maar nu werden zijzelf op hun nummer gezet. Zij waren volgens Amos net zo slecht al als die volken die hen steeds hebben belaagd en vernederd en probeerden uit te roeien...

Maar wat is er dan aan de hand in Israël? Waarom die boodschap dat zij net zo slecht zijn, als hun vijanden die zoveel geweld hebben gepleegd en vuiligheid hebben uitgehaald? Nu, laten wij nog een keer luisteren naar wat Amos over Israël zegt (vers 6): *zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Israël, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de rechtvaardige (hier wordt bedoeld: de onschuldige) voor geld verkopen en de arme voor een paar schoenen. En (vers 7): zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen ('laag') is, zij duwen de zachtmoedigen van de weg. En ook: een man en zijn vader*

gaan naar een meisje om Mijn heilige Naam te ontheiligen. Er is zoveel onrecht in Israël...! Ja, je ziet er aan de buitenkant niets van hoor! Alles gaat nog gewoon volgens de wet. Als iemand zijn verplichtingen niet na kan komen, dan mag hij volgens de wet worden verkocht om als slaaf zijn schulden af te betalen. En dat die jongeman en zijn vader beiden hun lusten bevredigen bij een vrouw, dat gebeurt allemaal op het eigen erf, bij dat slavinetje dat bij hen werkt en hun eigendom is. Niemand die er wat van ziet. Niemand. Behalve God.

Grote kans dat op het moment dat Amos deze woorden in Israël uitsprak de samenleving van Israël juist heel goed en goed georganiseerd eruitzag. Amos trad als profeet op in de tijd van koning Jerobeam II van Israël, nu dat was een heel goede tijd. De samenleving bloeide op, de welvaart steeg, vijanden bleven kalm, de eredienst werd in Bethel gaande gehouden. Israël heeft slechtere tijden gekend. Maar juist te midden van al die welvaart, rust en stabiliteit groeide er enorm onrecht. Werden rijken steeds rijker en armen steeds armer. Werden mensen aan de onderkant van de samenleving hun kansen benomen: bij het maken van schulden werden zij verkocht. Zij liepen met stof van de aarde op het hoofd, zo omschrijft Amos met een bekend beeld de vernedering die de arme mensen moesten ondergaan. Zachtmoedigen duwt men van de weg, zo gaat Amos verder: met ellebogenwerk worden kwetsbare mensen aan de kant geduwd, de goot in geduwd. En kwetsbare meisjes worden gebruikt om de eigen behoeften te bevredigen. Er wordt over hun grenzen gaan om zelf grenzeloos te genieten.

Nogmaals: op het eerste gezicht was het misschien gewoon een prettige samenleving: welvarend, stabiel, rijk. En nogmaals: de wet werd niet eens overtreden. Mensen met schulden mochten verkocht worden. Slavinnen waren het eigendom van hun meester. Maar wat schuilt er onder die welvaart en stabiliteit een hoop onrecht! Amos laat namens God de werkelijkheid achter de schijnwerkelijkheid zien: jullie zijn echt geen haar beter dan je gewelddadige vijanden...

En wat het allemaal erger maakt, is dat hun godsdienst er totaal niet onder lijkt te lijden. Vers 8: *Zij strekken zich uit op kleren die zij in onderpand hebben, naast elk altaar. Zij drinken wijn die als boete was opgelegd, in het huis van hun goden.* Tijdens de religieuze aangelegenheden zitten de rijke stinkers vroom vooraan op de mantel, die zij zojuist nog van een arme man als onderpand hebben genomen, omdat die zijn schulden niet kon betalen. En de vreugdewijn die wordt gedronken tijdens de godsdienstige feestdagen werd gefinancierd door belastingen waar het arme volk onder bezweek. Maar hoe kan je zo leven? Hoe kan je zo geloven? Je bent net, net zo erg als die zo intens gemene Ammoniet, als die zo gewelddadige Moabiet en al die andere volken die gruweldaden plegen...!

Weet u wat nu de geweldige valkuil voor ons is? Dat ik, dat wij precies op dezelfde manier naar deze woorden zouden luisteren als hoe Israël toen die woorden van Amos heeft gehoord. Israël genoot van de woorden: 'kijk, duidelijke taal. Laat het maar eens gezegd worden!' Maar het was een grote verrassing en bijzonder onaangename verrassing dat het eigenlijk over henzelf ging, dat al die woorden over die anderen bedoeld waren als aanzet om zichzelf voor de spiegel te zien. Nu, wij horen zo'n 2800 jaar later vandaag Amos weer over Syrië en Gaza spreken – hoe actueel kan Amos zijn, want ook anno 2021 kan je wat voorstellen bij het gruwelijke onrecht wat er in Syrië en in Gaza plaatsvindt en je daar heel erg boos over maken... Wij horen Amos ook vandaag over Moab en Ammon, over Juda en Israël tekeer gaan. Tja, Israël heeft inderdaad ook niet bepaald schone handen, zo horen wij vaak op journaal. Treffende woorden van Amos! Maar ook vandaag zegt Amos: *'maar jullie zijn zelf net zo diep gezonken'. Het gaat gewoon over jou hoor... Ik moest van God vandaag u en jou aanspreken!*

Maar... zijn wij dan zoals die andere volken? Wij zijn toch niet zoals Ethiopië zoals dat land afgelopen week in het nieuws kwam, waar op dit moment mannen worden vermoord en vrouwen worden verkracht? Amos zou denk ik zeggen: 'heb

je wel eens op de wallen van Amsterdam gelopen? En weet je wat er allemaal op internet te zien is? Weet je wat er allemaal ook gewoon bij christelijke gezinnen bij zoon en vader aan erotiek via de kabel of glasvezel binnenkomt? Meisjes, jonge vrouwen, die schitteren en gewild zijn..., alleen vanwege hun welgevormde lichaam?

Maar... wij zijn toch niet zoals Bangladesh en China, waar mensen als slaaf werken, 16 uur per dag, zelfs kinderen? Amos zou zeggen: weet je waar die slavenarbeid voor is bedoeld, wie de kopers zijn van die kleding en die apparatuur? Kijk eens naar dat labeltje in je blouse...

Maar wij zijn geen Afrika, of Zuid-Amerika, waar mensen omkomen van de honger, omdat het zo ongelijk is verdeeld daar en de arme mensen worden buitengesloten van de voedselvoorziening? Lees het klimaatrapport van de VN nog eens door, zou Amos denk ik zeggen. Die ontbossing, die extreme droogte en andere klimaatveranderingen worden echt niet door die Afrikanen veroorzaakt, daar gaan heel andere oorzaken en behoeften onder schuil die te herleiden zijn tot..., ja tot hier in Maarsse.

Maar even dichterbij huis – dit gaat allemaal wat ver, letterlijk en figuurlijk: maar hier worden toch niet, zoals in Israël mensen verkocht vanwege schulden? Nee, maar er zijn wel mensen in andere uitzichtloze situaties zijn beland. Geen honger naar eten gelukkig, maar wel honger naar contact. Geen slavenarbeid, maar niets om handen en niet deel mogen nemen aan het arbeidsproces. Geen kinderen die verkocht moeten worden, maar wel 30.000 abortussen van kinderen per jaar. Geen oorlog met andere volken, maar wel een levensstijl en een consumptiedrang, waardoor er heel veel oorlogen vanwege schaarste in andere delen van de wereld ontstaan.

Amos staat daar in Israël, in een welvarende samenleving, waar een grondwet is, waar rust is en waar men gelukkig ook nog naar de kerk gaat. Maar wat is Amos geschokt. Nee: wat is God geschokt! God brult als een leeuw, zo zegt Amos. De Herder van Israël Die Zijn kudde beschermt, laat Zich horen als een roofdier dat dreigend tegenover Zijn volk staat. Want God staat in voor die rechtvaardige, die wordt verkocht! God staat in voor die arme, die op de arbeidsmarkt – in de woorden van Amos - ongeveer net zoveel waard was als een paar schoenen! God staat in voor dat meisje, dat zojuist weer is verkracht of in de gedachten van iemand is uitgekled! God gruwet ervan! En God zal het daarom niet hierbij laten! Al dat onrecht wat er op de wereld is..., al die ongelijkheid..., al die kansen die andere mensen worden ontnomen..., jullie zullen ervoor moeten boeten!, zegt God via Amos. Ja, Amos wordt fel. Vlijmscherp! Niemand van jullie zal er aan ontkomen. Niemand zal dat oordeel van God ontlopen, over al het onrecht dat wij laten bestaan!

Ik schrik van die woorden van Amos... En ik voel mij aangesproken. U ook? Inderdaad: het kan toch niet zo zijn dat er anno 2021 nog mensen doodgaan van de honger? Het kan toch niet dat er anno 2021 met al die communicatiemiddelen nog mensen doodgaan van de eenzaamheid? Het kan toch niet dat er zoveel wordt verbruikt en geconsumeerd dat de aarde echt binnen afzienbare tijd gaan opraken? Dit kan zo niet langer. Want God wil dit niet zo langer... Wij worden tot verantwoording geroepen.

Maar..., wat moet ik dan doen? Misschien herkent u het wel: al die cijfers en die wereldwijde problemen verlammen mij. Wat kan ik daar nu aan veranderen? Ik kan toch niet alles? Of moet ik dan maar mijzelf geruststellen dat die druppel op een gloeiende plaat ook al goed is, omdat veel druppels samen een oceaan vullen? Maar is het ook wel eerlijk om mijzelf zo schuldig te voelen, want oorzaak en gevolg zijn toch niet altijd zo duidelijk en direct aan elkaar gekoppeld..., er zitten vaak nog zoveel afslagen tussen, waar ik geen grip op heb, waar ik niets aan kan veranderen... Wat moet ik doen?

God roept op tot *bekering*. En *bekering*, dat betekent niet: jezelf allemaal verplichtingen opleggen, heel veel moeten van God of van jezelf. Het woord 'bekering' is volgens het Bijbelse

Grieks: *omkering van gedachten*. Het begint hier in je hoofd, in je hart. Omkering in gedachten: niet dat ik gelijk vier sponsor-kinderen moet gaan onderhouden, maar wel het besef dat dat jonge meisje achter de naaimachine in Bangladesh net zoveel rechten heeft als ik, gelijkwaardig is aan mij... en dat dat jonge immigrantengezin in Utrecht-Overvecht net zoveel recht op vakantie heeft als ik, terwijl ik mijn vakantiegeld van mei heb opgebruikt wat zij niet hebben gekregen. Omkering in gedachten, daar begint het mee. Beseffen dat jij en ik echt niet meer rechten hebben dan die ander. Ik kan je zeggen: dat is al heel wat, als je jezelf dat steeds in herinnering brengt en dit steeds meer gaat beseffen...

En de bekering waar Amos toe oproept, is ook: *pijnlijke keuzen durven te maken*. Want je levensstijl veranderen, dat gaat je pijn doen. Minder consumeren, ja dat lukt wel een paar weken - dat is hip, trendy - maar echt goede en eerlijke keuzen daarin maken, dat went niet snel, maar zal nog heel lang vervelend aanvoelen. ... En je zult ook niet altijd aangemoedigd worden en bewonderd worden. Want heel de maatschappij is gericht op persoonlijk welbevinden, je eigen leven prettig en aangenaam maken... en wat is het dan moeilijk om daarin andere keuzen te maken dan iedereen doet. Maar wat normaal is, is niet normaal, zo laat Amos zien. Wat iedereen doet, is niet wat God van je vraagt. God vraagt iets anders van je.

Vraagt Hij dan veel van mij? Misschien voelt het wel als heel veel, ja. Ik hoop eigenlijk dat die woorden van Amos diep in ons vlees zullen snijden. Ik hoop dat christenen in de komende jaren voorop zullen lopen wat betreft armoedebestrijding, oog voor elkaar hebben, een rechtvaardige verdeling in de wereld, aandacht voor klimaatproblematiek enzovoort..., dat wij er met elkaar echt voor zullen gaan! Maar ik hoop allereerst dat u en ik zich zullen bekeren..., steeds weer zullen bekeren..., want echte bekering begint niet bij doen en moeten..., ook niet bij naastenliefde en besef dat de ander (wie dan ook) gelijkwaardig is ten opzichte van mijzelf... *echte bekering begint bij wie ik in Christus mag zijn*. God heeft ons in de vrijheid gezet! Wij mogen in Christus geliefd en bevrijd zijn. En al die middelen die wij hebben ontvangen, zijn allemaal zegeningen waardoor ik het nieuwe leven kan leven: tot eer van God, tot zegen voor de wereld en mijn medemens, totdat Zijn toekomst volledige werkelijkheid zal zijn. 'Alles waar ik mijn leven mee heb opgebouwd, kan wegvallen', zo zegt Paulus – nou, hij zegt het nog wat stilliger: 'dat is allemaal drek, modder – want ik heb het nieuwe leven in Christus gevonden en dat is alles wat er vanaf nu voor mij telt'. Ik mag Zijn kind zijn! Tot Zijn volk behoren. Onderweg naar Zijn toekomst. En laat ons leven nu al een spiegel zijn van dat Rijk van vrede en gerechtigheid. Zeg nu zelf: wat heb je te verliezen, als dat onze toekomst is?

Laten wij ons daarom bekeren – want: hoe vast kan je zitten in hoe het in de maatschappij er aan toegaat! – maar zet dit stap..., kniel voor God... dank Hem voor je redding en vraag Hem eerbiedig (Opwekking 805):

*Maak ons hart onrustig, God,
dat het ontevreden klopt
als we mooie leugens horen
en gemakkelijke woorden!
Maak ons hart onrustig, God.*

*Steek in ons Uw woede aan
om het onrecht te weerstaan!
Geef ons moed om op te treden.
Laat ons vechten voor de vrede.
Steek in ons Uw woede aan.*

*Want het is Uw koninkrijk
tot in alle eeuwigheid.*